

Сина Книжечка.

Василь Стефаник.

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00519708 (U)

2012

В. 2628

СИНА КНИЖЕЧКА.

ОБРАЗКИ

ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА.

ЧЕРНІВЦІ.

НАКЛАДОМ ДРУКАРНІ ТОВАРИСТВА „РУСКОЇ РАДИ“.

1899.

2р30к

Збірка М. С. ВОЛНІКА

Львівська бібліотека

ЛН УРСР

№ И 36 470

Пришала мені честь, видати другом от-сю „Синю Книжечку,* уважаю проте своїм обовязком сказати кілька слів з тої нагоди.

Образки, які містять ся в сій „Синій Книжечці“, зробили на мене сильне вражінє, порушили мою душу до глибини. Се дійсно образки-малюнки. Тло у них темне, навіть дуже темне. На тім темнім таї поєдичими, але різкими рисами, не велязкими добірними, але простими явними красками виведеній малянок: так артистично, що годі очий відвести вдивививись в него, що наводить глу-боку задуму на душу, сильно настроєє єї після себе, очаровує своєю високою поє-тичною. Правда, не всі вони однаково артистично викінчені, є деякі недокінчені до самого краю, або, уживши иньшого образу, недогладкеві, ранаві, але у всіх сїдна рука хоть молодого ще але все таки майстра. Умілостю кількома рисами-словами визначити дуже рельефно контури образу, освітити особи, показати їх душу, надати

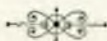
цїлости настрій, нагадує п. Василь Стефаник Федьковича. Судячи по тїм всїм, думаю, що таке саме глибоке вражїне як на мене, зроблять тоті образки і на всїх читачів.

Про самого Василя Стефаника скажу лиш тїлько, що він, син мужика з Русова, Снятинського повіту, є студентом медицини ; маю повну надїю, що він нашу лїтературу обдарує ще не одним гарним твором.

Др. Ст. Смалъ-Стоцкій.

СИНА КНИЖЕЧКА.
(ДУНИЧЦІ).

Отой Антін, що онде п'яний викрикує на толоці, був все якийсь нещасливий. Все йшло ему з рук, а нічо в руки. Купить корову, тай здохне, купить свиню, тай решетину дістане. За кожний раз отак.

Але як умерла ему жінка, а за нею і два хлопці, тай Антін як не той став. Пив, а пив, а пив; прошив букату поля, прошив город, а тепер хату продав. Продав хату, взяв собі від війта сину книжку службову тай має йти деєь займати ся, служби собі шукати.

Сидить отам п'яний тай рахує, аби село чуло, кому продав поле, кому город, а кому хату.

„Продав тай а́вус! Не мое тай решта! Не мо-о-є! Ей, коби дід мій та підвів сніз гроба! Мосчане, штири воли як слимузи, двацїть штири морґи поля, хатї на цїзе село! Все мав. А онука, адї!“

Показував селови сину книжечку.

„Ой, ню та ще буду. За своє пю, нїхто до того рихту не має. А він минї каже: мой, ґрунт прїсцьив єс! Печьитку прибиває тай картає! Е, я ще не таких вітів видїв.“

„Аби тобі так умирати легко, як минї гезди легко!“

„Йду я з хати, гет цалком вже віхожу тай поцудував сми порїг тай іду. Не мое тай решта! Бий як пеа від чужої хати! Можна — проши. Було мое, а тепер чуже. Віхожу на двір, а лїс шумит, словами говорить: верни си, Антоне, до хати, верни си, мой!“

• Антїн бе ся обидвома кулаками в груди, аж гомїн селом іде.

„Знаєте, туск такий прішов, шо раз туск! Вхожу назад до хати. Посидів, посидів, тай віхожу — не моє, шо маю казати, коли не моє...“

„Аби так моїм ворогам конати, як мині було із свої хати віступати!“

„Віхожу я на двір тай ні, так обмарило. Дзелений мох на хаті, траба би єї пошивати. Камінь вода — не я тебе буду, небого, пошивати. Камінь, — аби камінь, тай розпук би си із жьблю!“

Антін по сїм слові гатить руками у землю як у камінь.

„Сїв я на приспу. Ще небіжка мастила, а я глини тачками возив. Липи хочу ветати, а приспа не пускає, ступаю — не пускає. А мині жьиль, не жьиль, ні! Але так гину... Сижу я та реву, так реву, якби з ні хто паси дер. Люди ззирают си на покаянїє.“

„Аді, отам коло воріт та піп проці казав. Увее мир плакав. Порьядна, каже, жона була, працовита...“

„Перевертайте си в гробі, небожыта, бо-м лайдак. Пронив ем усе шо до питки. І полотно пронив. Чуєш, Маріє, тай ти, Васильку, тай ти. Юрчнку, тепер дьдя ме у рантухових сорочках ходити та жидам води до-носювати...“

Антін тепер показує на вітову хату.

„Але вітиха — добра жінка. Вінесла ми хліб на дорогу, аби віт не видів. Най нан Бог твоім дітем годит, де си поступют. Най вам Бог усеїх дає ліпше як минї...“

„На який гатунок я маю на чужі присні сидіти? Іду. Лиш поступив ем си, а вікна в плячь. Заплакали, як маленькі діти. Ліє їм наповідає, а вони слозу за слозов просїкают. Заплакала за мнов хата. Як дитина за мамов — так заплакала.“

„Обтер ем полов вікна, аби за мнов не плакали, бо дурно, тай віступив ем цалком.“

„Ой, легко, як каміня гризти.
Темний сьвіт навперед мене...“

Антін обводить рукою довкола себе.

„Є ще гезди гроші, але буду
йти. З вашими людьми нашо си,
з ними пусто. Най знають, як із
села-м виходив.“

„Аді, в назусї маю сину кни-
жечку. Оце моя хата і моє поле і мої
городи. Іду собі з нев на край сьвіта!
Книжечка від цїсаря, усюда маю двері
втворені. Усюда. І по панах і по жи-
дах і по вєьикї вірі!“

ВІВОДИЛИ з СЕЛА.

Над заходом червона хмара закамеліла. Довкола неї заря обкинула і свої біляві пасма і подобала тота хмара на закервавлену голову якогось святаго. Ізза тої голови промікали ся лучі сонця.

На подвірю стояла гурма людей. Від заходу било на них світло як від червоного каміня — тверде і сталє. З хорім ще синало ся богато народу. Як від умерлого — такі смутні виходили.

За людьми виїшов молоденький парубок з обстриженою головою. Веї на него дивили ся. Здавало ся їм, що тота голова, що тепер буяла у кер-

вавім сьвітлі, та має впасти з пліч — десь далеко на цїсарську дорогу. В чужих краях, десь аж під сонцем впаде на дорогу та буде валяти ся. Мама стояла на порозї.

„Ти вже йдеш, синку?“

„Йду, мамо.“

„А ти-ж на кого нас покидаєш?“

Жінки заплакали, сестри руки заломали, а мама була головою до одвірка.

Підійшов до сина тато.

„Сїдаймо, синку, на фіру, бо колїю спізнимо.“

„Ще цу зїч переначуї у мене, синку. Я тебе так гїрко пістувала, дула-м на тї як на рану... Я тебе разом з сонцем вірїдю і плакати не буду. Переначуї, переначуї, дитинко!“

Взяла сина за рукави таї повела до хати.

Мир подав ся д воротям. Незабавки виїшла мама з сином. Твар мала блїду як креїда.

„Синку, — питав ся тато — а мині хто, небоже, кукурудзки вісапає?“

Хлопи заревіли. Тато вправ головою на віз і тряс ся як лист.

„Гай, ходім.“

Мама не пускала.

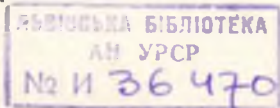
„Николайку, та не йди бо! Та заки ти обернеш си, то пороги в хаті поскривлюют си, то вугли погниють. Мене не застанеш уже і відай сам не прийдеш.“

Їмила сина за ноги.

„Волїла бих тьи на лаву лагодити!“

Пішли. Хто стояв коло воріт, то йшов рекрута відводити.

Переходили ліс. Лістє устелило дорогу. Позагинало ся у мідяні човенця, аби з водов осїинов поплисти у ту дорогу за рекрутом. Ліс переймав голос мамин, ніс его у поле, клав на межі, аби знало, що як весна утворить ся, то Николай на нїм вже не буде орати.

За лісом стали в поли. Рекрут взяв ся прощати з селом :

„Бувайте здорові і свої і чужі. Як чим докорив єм то забудьте, але благословіт у далеку дорогу.“

Всі поскидали капелюхи.

„Повертай си здоровий назад та не забавляй си.“

Син з татом сїли на фіру. Мама ймила ся руками за колесо.

„Синку, озми мене з собов. Анї, то буду полем бічи направці тай тебе здогоню.“

„Люди добрі, озміт-ко жінку, бо руки собі поломит.“

Люди силоміць відтягли від воза і держали. Фіра рушила.

„Йди здоров, Николаю!“ — кричала громада.

Тої ночі сидїла на подвірю стара мама та захриплим голосом заводила :

„Відки тебе візирати, де тебе шукати?!“

Доньки як зазулі до неї говорили.

Над ними розстелило ся осіннє скленіє небесе. Зьвізди мерехтіли як золоті чічки на гладкім, залізнім тоці.

СТРАТИШ СЯ.

Колія летіла у світі. У кутику на лавці сидів мужик та плакав. Аби его ніхто не бачив, що плаче, то ховав голову у писану тайстру. Сльози падали як дощ. Як раптовий падали, що нараз пуетить ся, тай незабавки уймає ся.

Твердий такт желізниці гатив у мужицку душу як молотом.

„Та ще снів ми си недавно. Дее я беру воду з керниці, а він дее на самім споді у такі подерті кожущині, що Господи! Тут, тут утонит си. Николайку, синку, — дее я ему кажу — а ти-ж тут що діеш? А він мині вповідає:

„Ой, дьидю, не годен я у воеьку вібути.“

„Кажу я ему: терпи та навуки бери си та чисто коло себе ходи. Тай аді, вже навчив си...“

Одна велика сльоза покотила ся долів лицем тай впала на тайстру.

„Іду до него та знаю, шо вже го не застану. Але ци буде до кого вернути си? Вігла за мнов полем, кєр-вавими сльозами просила, аби ї взьити. Ноги ї посніли від снігу, верещила як несповна розуму. Але-м нагнав коні тай прімкнув. Може де там серед поля вже домерзає... Було стару взьити. А нам же тепер чого траба? Най гроші йдуть, най худоба з голоду гине! Таким трунам, як ми, та нащо нам? Торби най пошше та підемо просячи межи люди у то місто, що Николаєва могила у нїм буде.“

Притулив лице до шибки тай сльози по вікні сипливали.

„Ой, стара, тото-м діждали си на сивий волос вінка! Тото, небого, дес

беш головов у стїни, тото до Бога ридаети!“

Старий схлинав як мала дитина. Плач і колїя підкидали сивою головою як гарбузом. Сльози плили як вода з нори. Мужикови причув ся голос его старої, як вона біжить боса та просить, аби єї взяв з собою. Але він конї батогом та батогом. Лиш зойк чути по полю але далеко.

„Набезпешно вже ї не застану. Коби ще мене сирьтали разом з Николов у могилу. Най би-м гнили разом, як вкупі не можемо жити. Най би над нами і пєс не гавкнув на чужї сторонї, але най бих укупі були! Де-ж він сам буде в чужї чужиници!“

Колїя бігла сьвітами.

„А нікода, шо-є був уріє як дуб. Бувало, шо озме в руки, тай горит му у тих руках. Було одну втїти ще малому...“

Колїя добігала до великого міста.

Виходив з людьми. На улиці лишив ся сам. Мури, мури, а межи му-

рами дороги, а дорогами тисячі світил в один шиур понасилювані. Світло у п'їтьмі потапало, дрожало. Ось, ось впаде, і чорне некло зробить ся.

Але світила пускали коріне у п'їтьму і не падали.

„Ої, Николаїку, кобих ти хоть умерлого видїв. Вже і минї, синку, тут буде амін!“

Сїв під мур. Тайстру поклав на колїна. Сльози вже на ню не падали. Мури подавали ся один д одному, світила сходили ся веї до куши і грали барвою як дуга. Замкнули мужика, аби єго добре оглянути, бо він з дуже далеких країв сюда завандрував. Став доц накрапати. Ще гірше скулив ся, тай взяв ся молити.

„Матїнко Христова, усїм добрим людем стаєш на поратунок. Николаю світїтїй...“ тай бив ся в груди.

Поліціяни надїйшов тай справив до касарнї.

„Нанї вояк, а то тутечки умер Николаї Чорнїй?“

„Він повісив си у вільхах за містом. Тепер лежить у трупарни. Ідіт цев вулицев у долину, а там хтос вам покаже.“

Вояк пішов дальше вартувати. Мужик лежав на улиці таї стогнав. Як пролежав ся, то пішов улицею у долину. Ноги делькотїли як підвіяні і шпотали ся.

„Синку, синку, таї ти стратив си!... Скажи мнї, синку, шо тебе у грїб загнало? Нащо ти душу стратив?! Оїй, привезу я розрадочку мамі від тебе. Марне пропадем.“

У трупарни на великій білій плиті лежав Николай. Гарне волося пливало у крові. Вершок голови віднав як лушина. На животі був хрест, бо на-вхрест пороли та поснивали.

Тато припав на колїна у ногах Николая та молив ся. Цїлував ноги сина, бив головою у плиту.

„Оїй, дитинко, ми тобі з мамов весїле лагодили та музики наймали, а ти собі гет від нас пішов...“

Потім підніс трупа, обіймив за шию таї питав ся як коли би радив ся.

„Скажи-ж мнїї, кїлько служеб наймати, кїлько на бїднї роздати, аби тобі Бог грїха не писав?...”

Сльози падали на трупа та на білу студену плиту. Плачучи убрав сина на смерть. У біленьку мережану сорочку, у пояс вишиваний та в капелюх з павами его убрав. Писану тайстру поклав під голови, в головах поклав свїчку, аби горїла за страчену душу.

Такий годен та гарний парукок у павах! Лежав на студенїї, мармуровїї плитї та гейби усьміхав ся до свого тата.

В К О Р Ч М Н .

Коло довгого стола сидів Іван тай Проць. Котили по столі завзяті слова і схиливши ся слухали, що стіл говорить. Нарікали тай пили. Проця жінка біла, а Іван его вчив бути паном жінці.

„Ого, вже най того вола шлях трафит, що го корова бе! — казав Іван. Якби ні жінка мізинним пальцем кинула, тай бих капурец зробив, на винне яблуко бих розпосочив! Мой, таже це покаяніє на увес сьвіт, аби жінка дунила чоловіка як коня! Але я би єї борзо сшамньитав, так бих сшамньитав, що би не памньитала, куда ходит. Віострив би-м сокиру на точилі, тай бих руки по лікті обрубав. Дши раз, два, тай руки гаравус!“ Сказав

оце Іван, тай здоймив руки в гору, як коли би мав гадку злетіти. Подав голову в зад, очи впилив у Проця та чекав, що Проць ему скаже.

Проць помахував головою тай нічо, сирота, не казав, бо що мав казати, коли все правда.

„Мой, ти паршчыку, не телепай си над книжков як шибеник на грабку, але давай, брњи, горівки. Я платю, а ти давай, бо мій кременал, а твоя смерть! Не гиндлюй зо мною, але сип тої браги...“ — казав Проць тай бив кулаком у стіл.

Жид сьміяв ся, наливаючи горівку. Газди стали пити. Нахилювали ся до себе і відхилювали ся, якби дві галузці, що ними легенький вітер колише.

„Та гадаєш — казав Іван — шо бих чикав на шандарів, аби ні брали? Лиш бих руки обрубав, тай сардак на себе тай на мелдунок. Встид за встид, але би-м сказав панам, шо ні жінка

била, а я руки обт'яв. Може би-м яку днину посидів, а може бих і годину не паців...“

По цім слові пили горівку. Так гірко пили як кров, кров свою — так кривили ся.

„Процю, брате. — видиш, пемо горівку, ти мене чьистуєш, але пемо свою працу, свою кєрвавицу. Кров свою пемо, жидам бєнькарти годуємо. Але радю тобі, щире тебе наказую, припри собі жінку, най вона до тебе руки не прот'ягає. Мой, таже ти сьміхєм став по селу, жінка бє та духу наслухає, а ти газдов маєш бути?! Я би таку жінку дзумбєлав та в стуну бих запр'ягав та каньчук дротиний з клинка бих до неї ст'ягав!“

Іван виймив гроші і хотів собі заплатити горівки, але Проць змів гроші на землю, бо дуже розсердив ся.

„Іванку, чьо мене, брьи, пореш без ножа? Я маю охоту тебе зачьистувати, бо ти мене, як якис казав,

як мама рідна на добре радши. Не тичь мині грошиї, але ший.“

Тай знов пили.

„Або говори з нев по добру! Як приїдеш до дому, тай кажи жінці так: Мой, жінко, де ти мині прищигала? Ци на сьмітю, ци в церькові? Ци рабін нас вінчыв, ци ксьондз елюб давав? Ти до мене руки протыгаеш, а я ручки втиху. Аді, внесеи столец тай сокиру, тай мемо рахувати си... Так ти єї нановідай, та може напудиш...“

„Іванку! Ти, небоже, мої жінки не знаеш. Таже вона така тверда на серце, шо би ката не збояла си. Я чьнеом хочу єї дати огрозу, але вона, шо має під руками, та як ні впоре! Аби єї дохторі так по смерти пороли!

„Ти марнотрате — каже — ти шо видиш, та до коршми тьгнеш, та ще мене хочь збиткувати?!“

„Але кажу ти, шо я такий від неї битий, такий парений, шо приїде

ми си від хати йти. Але кажу, може єї Бог руки без мене усунит, може я допросю си цього у Бога...“

„Чикай на Бога, чикай, дурний, а вона ме бити, аж на вітер здоїмати. О, вже ти такий газда свої жінці як вербовий заніз у ярмі. Плюнути не варт на такого газду!“

Проць закашляв ся, аж посинів. Іван поклав оба кулаки в зуби тай гриз. Потім скреготав зубами на всю коршму.

„А суда-ж, арендарю. Мой, жиде, ти вчена голова та тому з наз шкіру лунни; скажи мнї, ци є такий паруграф, аби жінка чоловіка біла? Ци є такий рихт? Ти читаеш у книжках, аж скаправів се, то дес там воно повинно найти си. Як цїсарь такий паруграф написав, най я знаю. Бо як цїсарь таке право відав, то най моя також мене бє. Руки складу навхрест, а вона най бучкує. Як право цїсарске, то має бути цїсарске!“

Жид казав, що такого права не

дочитав ся. А Процеві казар, що повинен йти до дому, бо жінка буде сварити.

Проць плюнув, пролупив очі і довго дивив ся на жида. Хотів сварити, але обміркував ся тай встав з лави.

Ідучи до дому горланив на ціле село :

„Коли-ж бо не боїт си, шо си не за ніхтем не боїт си...

„Але я руки обітну, як вербу підчімхаю! А це-ж куда? Як прийшла, то був бузьок на хаті, а тепер? Де, де тому край?“

Чути було, як Проць присьнівував: „Де, де-е, та де тому край...?“

Як доходив до хати, то замовкав, а на воротях гет затих.

ЛЕСЕВА ФАМІЛІЯ.

Аесь своїм звичаєм украв від жінки трохи ячменю і піє до коршми. Не піє, але біг до жида, і все обзирає ся.

„Ого, вже біжит з бахурами, бо-дайже-сте голови полонили! Коби забічи до коршми, бо як допаде, тай знов буде рейвах на ціле село.“

І побіг з мішком на плечах. Але жінка з хлопцями доганяла. Вже перед самою коршмою ханнула за мішок.

„Ой, не тікай, ой, не біжи, не розноси мою працю змежи дітти!“

„А ти, мерзю, знов хочеш робити веймірь на веї люди! Лице си-е мала!“

„Лица я ізза такого газди не мала, тай не буду мати! Давай мішок

та пронадай. Ані, то будем тьи бити, буду тьи бити з дїтьми насеред села! Най буде покаяніє на увес світ! Давай!"

"Ти, стара льирво, та ци ти здуріла? Та я тебе і бахурів твоїх повішю!"

"Андрійку, синку, лиш по ногах, лиш по ногах, най вам хлїбец по жидах не розносить! Так бийте, аби-сте ноги поломили. На калїку то ще заробимо, але на пїяка ми не годні наробити!"

Вона говорила до своїх двох хлопців, що стояли з бучками і несміло дивили ся на тата. Андрійко мав може десять років, а Іванко з вісім. Вони не сьміли приступити і бити тата.

"Бий, Андрійку, я буду тримати за руки. Лиш по ногах, лиш по ногах!"

І вдарила Леся по лиці. Він поправив єї ще лїшне, аж кров потекла.

Тепер хлопці підбігли і почали валити бучками по ногах.

„Ліпше, синку, уваліт му ноги як псови, аби тыгав за собов!“

І плювала кровю і сивіла, але тримала за руки.

Хлопці вже зважили ся і підбігали як щенюки, і били по ногах, і відбігали, і знов били. Майже бавили ся, майже сьміяли ся.

З корнями вибігло кілька людей.

„Мой, таже цего ще ніхто не видів, відколи сьвіт! Аді, як бют, ще цицка коло рота не обіхла. Покаяніє на увес мир!“

Хлопці били як скажені, а Лесь і Лесиха стояли закаменїлі, покервавлені і не рушали ся з місця.

„Мой-ня, хлопці, таже ви пірвете си коло дьиді...“

„Було брати довші буки, аби-сте ліпше доцьгали...“

„Бийте по голові дьидю, у розум, у тімце...“

Отак викрикував якийсь п'яний вперед корими.

Лесь кинув мішок на землю і став як дурний. Він такого нападу ніколи не сподівав ся і не знав, що робити. Врешті ляг на землю і скинув китар.

„Андрійку таї ти Іванку, йдїт тепер бийте, я анї кину ся. Ви ще малі та вам тьижко підбігати. Гаї, бийте...“

Хлопці стояли подалїк і дивно дивили ся на тата. Поволеньки покидали бучки і дивили ся на маму.

„Та чому їх не заставлянеш, аби били, адї-м льиг — бийте!“

Лесиха заревіла на все село.

„Шо я, люди, винна? Я бю си по ланах з дїтьми на сухім хлїбци, та шо я уторгаю, то він все до корими віносить. Я, люди, не можу нічо заробити через него, бо не можу хати лишити. Таже він лишив нас без драпочки у хатї. Шо залямит, таї до жидів за горівку несе. Я не годна

наробити і на діти і на жидів. Най си дїє, що хоче, але я вже не годна..."

„Таж бийте, і палцем не кинь!“

„Най тебе, чоловіче, Бог пібе, де ти нам вік пустив марне і діти осиротив! Та ти нас кільки набив си, що ми ніколи з синців не віходимо, як воли з ярма. Таже я не можу горшечка у хаті затримати, бо все вібиваєш. А кільки я з дїтьми начувала на морозі, а кільки ти лишень вікон набив си? Нічо ти не кажу, най тьн Бог екарає за мене таї за діти! Ото-м собі долю в Бога вімолила... Люди, люди, не дивуйте си, бо не знаєте..."

Взяла мішок на плечі таї поволїкла ся до дому з дїтьми як пришиблена курка.

Лесь лежав на землі і не рушив ся.

„Але піду до кременалу, на вічний кременал піду. Раз! Такого ніхто

не чув тай не буде чути. Таке ві-
строю, що земля здрігне си!“

І лежав і свистав завзято.

Лесиха повиносила все з хати
до сусідів. На ніч лягла з дітьми
спати в городі, у бур'янах. Бояла ся
п'яного Леся, що в ночі прийде. Ді-
тем постелила мішок і накрила ко-
жухом. Сама чпїла над ними у сер-
дачній.

„Діти, діти, що мемо робити?
Тото-м вам постелила сьогодні на увес
вік! І німрете, та слави не збудете си!
Не годна я цего за вас відмолити...“

І плакала і наслухала, чи Лесь
не вертає.

Небо дрожало разом зі зьвіздами.
Одна внала з неба. Лесиха перехре-
стила ся.

МАМИН СИНОК.

(ЮРЧИКОВИ.)

У суботу рано вибігла Михайлиха за поріг хати і заговорила до себе дзвінким голосом :

„Ба, не знав, де бахур подів си? Дес воно ладає, дес воно нишпорит по дворі як курка. Ану, ци би ти єго вдержыла у хаті? Счесала бих бахура, тай нема.“

За хвилю пійшла до стодоли подивити ся, чи коло Михайла нема бахура.

„Ото, в тебе також розум?! Не наженеш хлоця до хати, але коло себе тримаєш на студени. Ходи, Андрійку, до хати, та дам яблуко таке червоне шо аж!“

„Не йди, дурний, бо мама бреше, мама хоче чьисати, тай гулит тебе“ — сказав і зареготав ся Михайло.

„Цеє чоловік, бігме, вістарів розум! Таже дитина отут замерзне коло тебе. Не слухай, Андрійку, дьиді, бо дьидя дурний, але ходи до хати, а я тебе счыншу, тай дам булку тай яблуко. Ая!“

„Коли ви не дасте.“

„Ходи, ходи, бігме, дам.“

Тай взяла за руку тай повела до хати.

„Я тебе файно вімню, вічыншу, а завтра підеш зо мнов до церькови. Мама таку файну сорочечку і поясок даст. Всї будут дивити си тай мут казати: аді, який Андрійко красний!“

„А яблуко дасте, ма?“

„Дам, дам, багато.“

„А булку?“

„Тай булку...“

„А до церькови озмете?“

„Озму, озму...“

„То чиншіт.“

І мама взяла мити голову Ан-

дрійкови. Цятки води спадали поза ковчій і Андрійко ледви витримував, аби не плакати.

„Тихонько, тихонько, мама так файно вімне, вімне! Личко буде як напірччик, а волосє таке як лен. Над усі хлопці будеш найкращий!“

„Коли бо кусає...“

„Мама гет вічьише, нічо не буде кусати. Так легонько буде, шо ей, де!“

„А як вічьишете, тай дасте булку тай яблуко, та пустите на двір?“

„А шо-ж, уберу тебе тай підеш гет далеко, гет, гет...“

„Добре, я піду до вуйниного Івана.“

Мама Андрійка вимила тай взяла на коліна тай чесала.

„Ма, а коло дьиді є кіт, тай таких миший ловит тай душит.“

„Бо миши зерно трубят та шкоду робля...“

„Нащо шкоду?“

„Аби не було шо молотити тай молоти.“

„А шо-ж вони їдди?“

„Таже зерно...“

„Як?“

„Е, з тобов не договорив би си...“

„Граба, аби тьи дьдя у вечір підстриг, бо, аді, яке патлате волосє.“

„По парубоцки, ма?“

„Аякже, таже ти у мене парубок.“

„Тай видни, шо вже, а ти не хочеш ніколи давати чьнєати си. Ану-ко подиви си в дзерькало, як файно?“

Андрійко виглядав як скупаний, волосє спадало маленькими, білими нивками на чоло і шию. Очи були сині, а губи червоні. Мама дала єму яблоко і булку, він сховав у пазуху.

„Я хочу до вуйни.“

„Уперед ззіж яблуко та потім підеш, бо хлопці відоймут.“

„Я не покажу. Хочу до вуйни.“

„То їди, про мене.“

Вбрала єго в чобітки, в свою кожушинку, в татів капелюх тай пустила на двір.

„А диви си, аби-с упав, тай буду бити...“

Сїла в хатї шити.

„Небі си, такий мудрий як старий. Це мав би си в кого вдати! Вікананий Міхайло. А зараз упоминає си заплаати за чьисане...“

І мама вєсмїхнула ся і шила далї.

„Коби здоров ріс та чемний. Має три роки тай гет оченашу бере си. Такий старогрецкий, а такий пустьник, шо хату до гори ногами здоїмас. Так нераз донече, шо мус бити. Якби не бив, тай нічо би з него не було!“

Підняла голову, глянула у вікно.

„Це вже в полудне, а Міхайло ще не входить полуднувати. А бахура нема. Дес певне чишит на сїгу тай ме кашлати...“

Вечером сидїв Міхайло на лавї тай держав на колїнах Андрія. Вогонь палахкотїв у печи і осьвітлював

хату червоним сьвітлом. Михайлиха сиділа перед печею таї варила вечерю.

„Ти зійшов, старигане, на діточий розум, та лиши дитину в супокою, не підкидай ним як гарбузом. Йди, Андрійку, до мамин.“

„Коли я не хочу.“

„А ти чій, дьидів, чи мамин? — питав Михайло.“

„Дьидів...“

„А кого мені бити?“

„Маму.“

„А ти, підвіянній, та я тобі яблука та булки даю, а ти мені мене бити!“

„Дьидя тобі купит багато яблук, бо ти дьидів...“

„Ой, чи ни цес дьидя тобі купит? Ти би ніколи не видів нічо.“

„Ану-ко покажи, як ти мені їхати у воську на кони?“

Хлопець сів на поривач і брикав по хаті.

„Доста, доста, Андрійку, на тобі солімку та пінку з молока збирай.“

Андрій опинив ся коло печи і збирав пішку.

„Мо, Андрі, а ти що купиши мамі?“

„Червоні чоботи.“

„А дьидиви?“

„Дьидиви нічо не хочу.“

„Файний сенок мамим.“

Михайло взяв его знов на коліна.

„Ти як називаєш си?“

„Андрій Космивка.“

„А хто ти є?“

„Луский радикал.“

„Добре. А куда ти поїдеш?“

„До Канади.“

„На чім поїдеш?“

„На такі шіфі як хата великі, таким морем шіроким, шіроким, гет, гет...“

„А дьидю озмеш з собов?“

„Озму дьидю тай маму тай Івана вуйниного тай гет поїдемо...“

„Йди, йди, не зіціруй хлонца та не бери на акзамент, бо ще вене без вечері.“

„Але поміркуй, який бахур мудрий, гет все знає!“

MANCHESTER.

То як часом майстер напив ся в са-
му міру ні за мало, ні за багато,
то розказував одну подію зі свого
і життя. Веї, що були у корнімі, слу-
хали єго з увагою, навіть і жид
слухав.

„Та я вам, мой-ня, не буду ні
цеї ні тої городити. Був єм майстер,
був єм ґазда — ціле село прикаже.
Тепер я лайдак, най і це село при-
каже — марного слова не скажу. Не
скажу, бо шо правда, то не гріх. Але
як то воно на мене впало? За оце
ви питаєте...

„Приїду до ґазди, обдивлю си
по матріяні, по пляцови, прибію торг,
могоричь вінесмо тай до роботи! Плюну
у жменї, сокиру в руки тай диви си,

а будинок як дзиґарок віріє на по-
двірю. З котрого хочь боку заходи —
дзиґарок.

„Віду в неділю з церьковни, йду
до дому тай нютую собі в голові, що
най лиш пожию з десіть років, тай
село гет перебудую. Так перебудую,
що не жвиль буде у него зайти...

„Дома пообідаю тай йду в поле
на жито подивити си. На биті горі
оберну си, глишну на село, а мої, мо-
спане, будинки, як та птаха легка,
що ледви землі доторкає си. Як стану,
як глишну, то так мині весело, як
мамї, що дивит си на свої діти. А так
мині легко, що сто миль перелетів бих...

„А так мині Бог годив, що шо за-
гадаю, тай маю. Я собі нивку купив
одну, ба й другу, я собі коровку,
овечки. Годило, у руки йшло, як з води
йшло.

„А мама, бувало, припадают коло
мене та приповідают :

„Ой, синку, тото ти Бог файний
талан дав у руки, нема такої днини

і години, аби-м Богови єввитому не дькувала за тебе.“ Кажут: „старий, старий, а встань-ко та подиви си на нашого Івана, який він газда?“ А жінка слухає того та як скрипочка уви-хає си по хатї...”

На сїм місци Іван випростовував ся, лице єго панило великою радістю. Тї, що єго слухали, дивили ся на него якось смутно, але мовчали. Іван їх завойовував своєю бесїдою. Робив з корнями церкву.

„Але потїм, братя, пішло все комїть-головою. Якби взяв на долоню піре тай подув, то так пішло все. Не лишило си нічо навкруг палца обвити...”

„Прийшов одної недїлі чоловік з Луговиск тай каже так і так, кьсондз наш закликає вас до себе. Зібрав я си тай іду. То не далека україна тай прихожу до Лугівєкого кьсондза.

„А шое минї вже дорогов на души потенькувало. Прихожу, поцулу-

вав ксьондза в руку, а він мнї каже, що так і так, у нашім селї треба нову церькву класти. Ми, каже, не погодили си з тим гуцулом, що кладе церькви, а чули-м, що ти добрий майстер, тай порадили-м си, аби ти нам клав церькву.

„Як я, знаєте, це вчув, тай на мене шїт збив, як коли на слабу худобину. Адї, сьогодні ще не памньитаю, що я на то сказав ксьондзови, як я із хати вішов? Шос нї обмарило...

„Вертаю си до дому, а мнї то чорно то жовто перед очима, вітер нї із нїг згонит. А в голові як коли би цигани клевцями гатили. Але гадка гадку рівно пошибає. Дес я собі думаю: мої, таже це не стодола, таже тут, бры, тисїчі даюг на твої руки, таже церькву люди видьи ізо веїх селів. Такий я страх дістав, шо най Бог боронит! Отак якби нї хто сокиров зарубав у голову...

„Прихожу я до дому тай анї

жінка ані діти мої не милі. Нічо я нікому не кажу — му в собі

„Льиг я спати. Сплю як камінь, сплю — не віснілью си. А мої снит си, шо я дес у вишневім саду лежу та на сопівку граю. Вишні зацвили, аж молоко капає, а я лежу та на сопівку граю. Але дес коло того саду вчинила си церькова, я єї дес вже поклав, а вона коло саду вчинила си. Як параз дес не загримит, як колиби гора завалила си! А то церькова розлетіла си на порох. Тот дзвінок, шо на самі горі стоїт, дес так дзвонит, але так жьилісливо, шо аж! Сам дзвонит. Дес я хочу підвести си, а то мене церьква гет привалила. Дес вода велика вчинила си, дес по воді ворін, ворін таких пливає, шо вода чорніська. А дзвінок на горі форт дзвонит і церькви нема, а дзвінок на горі все дзвонит...

„Дес я кричу ратунку тай мене збудили та трохи спамньятали.

„Дальше нічо ни тьмю. Доста

того, що-м вілежлив три місяці тай
потім нічо з мене не зробило си...

„Гуцул поклав таки церкву
в Луговисках, а мене сьвіта збавив,
збавив на віки...“

Далі майстер не розповідав своєї
історії, бо всі знали, що потім
стало ся.

Врешті і не міг розповідати, бо
дійшовши до сего міся в оповіданю,
клав наперед себе фляшку горівки
і пив понад міру. За то ті, що до те-
пер слухали его і мовчки сиділи, роз-
балакували ся і жалували майстра.

„То, видите, чоловік ба сеї, ба
тої собі загадує, а то все Божа міць!
У Бога нема, що цес файний, а цес
старий, а цес бідний, у Бога всі од-
накі; що має Бог дати, то дає і най-
біднішому і найбогатшому...“

„Та вже воно правда, що від
Божої моци ніхто не сховає си, але
бо дєє такі люди є, що чоловіка збав-
ляють. Аді, гуцул поробив му якус
бїду, ци підсилав, ци розум завезав,

тай що з чоловіка зробило си? — ніц, болото зробило си. Та оце є, що чоловік чоловіка так зупсує...“

„Та то гуцулека віра, бодай го шлях трафив! Аді, генди паршъик лиш звис на нашу працу, але він дїшний від гуцула. Бо він озме гроші, маєток зарубує, але розуму не відбере. А гуцул поробит таке, що чоловік б-світї си забуває. Гуцула гони від хати як пса!...“

„Правду кажете, ой, бігме, правду. Таже Іван потім здурів. Загнав жінку в гріб, діти повідгонив від хати, пустив, де шо є. Має хатчину, але таку страшну та облунану, що льично до неї увіти. Аді, не за довгий час ніде відци до дому тай вібе вікна тай льиже на нічь та ме співати. Та ніби він тепер має добрий розум? Таже розумний не бив би вікна у свої хатї, та не купував би їх шо місяця два рази. То лиш так здає си, що він добре говорить, але єму в голові рівно хйба...“

„Пустив го, невіра, марне. Так го зеукав, шо до смерти ніхто го не розеуче. Зломив му волю, его ні робота не бере си ні нічо, а шо заробит трошки, тай все посідає в корнімі...“

„Най Пан Біг хоронит кожного доброго чоловіка...“

П О Б О Ж Н А .

Семен та Семеніха прийшли з церкви таї обідали — мачали студену кулешу у сметану. Чоловік їв, аж очи вилазили, а жінка поchtиво їла. Раз по раз втирала ся рукавом, бо чоловік кидав на ню цяточками слини. Таку мав натуру, що цьмакав і пукав слиною як піском у очи.

„Не можеш ту башту трохи приперти, не мож хліба зїсти...“

Семен їв і не прищипав башти. Трохи его жінка вколола отим словом, але він возив далї сметану з миски.

„Цмакає як штири свини. Боже, Боже, таку маєш гьамбу нехарапутну як у старої конини.“

Семен ще мовчав. Трохи був і винен, а по друге хотїв добре по-

поїсти. Врешті встав і перехрестив ся. Вийшов на двір, дав свиням пити і вернув ся, аби лягати.

„Аді, насадив си, тай льгає як колода, ану-ко, ци він вікаже де носе? Гниє отак кожного сьвита тай неділі.“

„Чьо ти собі гудза зо мнов шукаєш? Як я тобі завежу гудз, то ти его не роз'єши, я тобі дам гудза!“

„Я би тебе шо неділі живого кусала.“

„Коби то свиня мала роги...“

„Стоїт у церкві як баран недорізаний. Інші газди як газди; а він такій зателенаний як колера. Мині аж лице лунає си за такого газду.“

„Ото, бідна головко, тай втратю царство небесне! Нагаруй си цілий тиждень, та ще у церкві гаптах стій! Стій уже ти за мене, а я і так Божого слова віслухаю.“

„Ой, вже ти слухаєш слова Божого. Одного думера не знаєш, шо ксьондз казав на казаню. Станеш на-

серед церькви як сновида. Диви си, а очи вже пішли у стовбїрь, диви си, а рот вже розхилив си як ворота, диви си, а слина тече вже з рота. А я дивлю си, тай земля підо мнов горит зі ветиду!“

„Уступи си від мене ти, побожна, най я трохи очи прижмурю. Тобі однако молоти, а я ледви тїиний.“

„Бо не стій у церькві як слуп. Лиш ксьондз стане з книжки читати, а ти вже очи вінулиш як цибулі. Тай махаєш головов як конина на сонце, тай пускаєш нитки слини як павук такі тоненькі — лиш шо не захаркотиш у церькві. А моя мама казали, шо то печисте закрадає си, та чоловіка на сон ломит, аби Божого слова не слухав. А коло тебе нема Бога, ой, бігме, нема!“

„Агій на тебе, таже най твої голови дїдько причепит си, не мої! Ото побожна!? Мой, та ти написала си у якое архиримске браство та гадаєш, шо-є вже євита? Та я тобі так шкі-

ру спину як у книжці, такими синими рьдами... Зійшли си газдині у браство! Ніхто такого не чув тай не видів. Одна мала дитину дівков, друга одовов, трета наїшла собі без чоловіка — самі порьидні газдині зійшли си. Та якби вас тоті черці знали, шо ви за чильдинка, та вони би вас буком з церькви! Аді, які мнї побожні, лини фоста на задї хибує! Книжки читают, образи купуют, таки живі до раю!”

Семениха аж заплакала, аж затремтіла.

„То було ні не брати, як мала-м дитину! Ото-м собі долю напнтала. Таже за тебе була ба й сука не пішла, за такого вола певмиваного! Ще моли си Богу, шо-м собі сьвіт з тобов завезала, бо був би-с ходив отак до гробної дошки.“

„Бо-м був дурний, злакомив си на поле, тай відьму взьив до хати. Я би тепер і свого додав, коби си відчепити!”

„Ой, не відчепи си! Я знаю, ти би хотів ще другу взяти з полем, але, не бі си, мене доїш і не дібеш. Я таки буду жити, таки мусиш на її дивити си тай решта!“

„Та жий, поки сьвіта та сонця...“

„Тай до браства буду ходити, тай шо ми зробиш!“

„О, вже ти в тім брастві не будеш, хйба би мене не було! Я ті книжки пошпурью, а тебе привезу. Вже ти мнї не будеш приносити розуму від черців...“

„Ой, буду, буду тай вже!“

„А відчепи си від мене, бо як озму яке лихо тай перевалю!“

„Мамко, мамко, то-є її дала за кальвіна, тото-є ми сьвіт завезала! Аді, в неділю бере си бити!“

„Аді, аді, мой, а тож я розчинав сварку? Та міркуйте собі, шо це за побожна? Ей, небого, коли ти так, то я тобі трохи прикоротаю, я тобі

писочок трохи припру. Таже через цу побожну траба би хату покидати! Спи біда, але буду бити!“

Семениха втікала на двір, але чоловік їмив у сїнях і бив. Мусїв бити.

КАТРУСЯ.

Як Катруся приходила до пам'яті, то мама сїдала коло неї і жалїбно говорила.

„Катрусе, доки ти, небого, мені слабувати? Гроші минули си, других заробити не заробиш, хотьби-сї підвела си. А я повідносювала гроші по ворожках. Таї з того нема нїякої користі. Правда, ворожка угадала за все, як дома дїє си, яка тобі біль, але коріне нїчо не помагає. Відай тобі таки нема вїходу...“

Катруся лежала нерухомо. Водила сухонькою рукою по тварі. Сині нїгтї були як єї сині очі і здавало ся, що по лиці вандрує багато синих

очий, дивних, блискучих. Веїма тими очима Катруся гляділа на маму і по-такувала на єї жалібну мову.

„Ой, нема, бідний сьвіте, нема. А дьдя гет зжурив си. Заходить у голову, чим тебе поховати, як умреш? Коли на ты подивит си, тай чэрніє з жури. Ми, Катрусю, гет з усеґо вішли. Муки на дії лини трошки, зерна одного нема коло хати, тай зломаного ґрейціря нема. Якби-с умерла, тай би-м стали як серед води. Коби ты Бог хоть до осени додержьив... Ей, дівко, дівко, тото-є себе тай нас зневолила!“

Мама взяла Катрусю чесати.

„Ти так страшно горини, та так кашлаєш, шо най Бог сохрани! Анї дранку натьгнути на тебе, анї розчьєсати, анї вмити. Боже, Боже, як ми гіренько мучимо си. Просю Бога, аби-м половину тої муки на себе перебрала, тай не можу допросити си.“

Сльози мамині капали на Катрусею волоєся і пропадали як вода у піску.

„Шо то з тебе зробило си? Така-с була годна, така робітниця, шо на все село! Аж нам си душа радувала, гадали-м, шо нам легше стане ізза тебе, а то, аді, яке лезне! Коби хоть шо їстки доброго, а то ми заважаємо на барабули, а ти таки гицеш. А трудно ходити вже по хатах за молоком, вже-м си кільки находила, шо телер нема як лица вказувати.“

Мама заплітала косу.

„Не знати, нашо я квіток тобі накупувала? Увалила-м два леви як у болото. Вже відай я тебе у ті квітки на смерть уберу...“

Заплакали.

„Ану-ко, дайте, я подивлю си на них.“

Мама дала Катруси квітки сині, білі, зелені, червоні.

Катруся презирала їх, лице єї слабо усміхало ся, а сині, білі, зелені, червоні блески блукали по обличчю.

„Дай суда, борзенько, аді, дьидя йде та скаже, що тобі ще у голові дівоцтво.“

* * *

Катрусю поклали на віз, аби везти до лікаря. Мама плачучи підклала єї подунику під голови.

„Бодай я вже не дочикав вас дохторувати! Коби сте поздыхали, то би-м раз поховав, тай збув си!“

Держав важки від однокінки і аж чупер собі микав зі злости.

„А ти, рознаднице, памньитай, що як я гроші задурно по дохторях розсею, тай ти амінь зроблю! Я тебе без дохтора поховаю, я тобі буду дохторь. А відки-ж я наберу на вас, на дохторі, на аптики та на дідька рогатого?! Та мій мозиль не годен цьому вітримати, ой, не годен. Наймив єм фіру, та ліпше вже відвезти на могилу та вівернути тай збути си. Боже, Боже, що це мене найшло цеї

днини! Ну, ганцого, кіпай тими без-
клубими боками!”

Потяг конину батою таї виїхав
за ворота.

На улиці Катруся цікаво розгля-
дала ся. Від осени багато новин на-
стало. Вуйко Семен загородив пліт,
старий Николай пошив наново сто-
долу. Катруся забула і за сварку
татову, так роздивлювали ся на всі
боки.

По полю люди орали, сїяли. Жай-
воронки над ними сїпївали. Чорна
ріля розсипала ся під сонцем.

Катруся почервонїла і все собі
гадала :

„Маю в Бозї надїю, що підведу
си, що ще весни не стратю. Зараз
таки найду собі роботу... Боже, Боже,
найди мнї лїк!”

Певна була, що весни не стра-
тить. Тато сидїв на передї і довго
мовчав. Врештї почав говорити.

„Аді, динка як золото, а ти
ходи по дохторях!”

Звернув ся до Катрусі.

„Скажи ти мині, дівко, що я маю з тобов робити? Лежиш та лежиш, тай ні життя ні смерти. Я грошій набираю та набираю, тай все задурно! Коби-м знав, де тобі лік, тоби-м шукав, а так, що я знаю? Коби-с вже або суда або тудя! І тобі ліпше, нам ліпше...“

Катруся плакала.

„То, небого, нема що плакати, лиш таки, що правда! Ти собі вмреш і гадки не маєш, ніби то не однако в землі гнити? Яке сьогодні легке житє, то ліпше вмрети та не капарити цілий вік по чужім полі! Вже-м грошій набрав, та ще наберу на похорон, тай на старість жиди з хати віженут. Ех, коби-м знав, що не буде тобі ліку, тай бих зараз завертав си до дому. Добро що то лишило би си на погріб.“

Катруся заходила ся від плачу і кашляла на все поле.

Тато витягнув з пазухи яблуко

тай якось несміливо подав дощі. Ніколи він ще не давав єї ніяких ласкунків.

„Не плачь, небого, я тобі не воріг. Я лиш кажу, аби задурно гроші не віднести, аби себе не скалічити тай аби тобі не помогло. Таже ти сама, дитинко, видиш, шо нема відки. Я би тобі мізинного палця врубав тай би-м не жалував. Я за тебе маю у людий честь як за хлонца, бо-с робітница на все село. Синку, я на тебе дув як на пінку тай вижу, шо вмреш. То видко очима, шо тобі нема віходу. Ой, небого, небого, тото мемо бідити без тебе... Ой, будем та будем...“

Старий замовк.

„Ой, умру, умру, вже вижу, шо мнї нема віходу“ — шепотїла Катруся.

Вїзджали в місто.

*

*

*

Вертали до дому. Сусїд Николай також з ними.

„Він мнї таке напїяв, що де, де, де-е-е! Мужикови до дохторів не здало ходити. Коби, каже, багато мо-лока пила та мильса якогос легкого аби поїдала, аби трунок собі вілаго-дила, аби хлїба білого — де що на сьвітї є, то загадав. Може воно у пан-ствї помогло би, але у нашїм станї то не допоможе. Доста того, що як він зачївнв почьитувати, то я таки не до-слухував до кінца. Нїби було би що з того, що я би віслухав? Най умирає так, як є. Най віне тотї мидицини, що-м узьив з уптиці, та най або ві-хорує си або як сама хоче...“

„А ви-ж гадаєте — почав сусїд — що дохторї дают мужикови такий лїк як панови або жидови? Бодай так здорови! Мужикови що вткне, вткне, тай спасає си. Нїби єму хоче си мужикови доброго лїку пошукати? З паном що день то добрийдень, а з му-жиком що?“

„Коби то, уважьнете, кому по-радити, а то наше яке? Поцулував

у руку тай чикай, аж скажуть гроші дати...”

„Найліпше було візнати у старої Іванихи. Вона, бачу, пішла до дохтора, тай як він зачъив єї шукати, то вона, ему навправці, ой, каже, панї дохторь, дайте минї послїдний лїк. Я, каже, бїдна баба, не маю їзза кого дохторувати си, та дайте минї послїдний лїк. Дохторь, бачу, відивив си на бабу тай каже : а ти відки знаєш. Ой, каже баба, відки знаю, то знаю, але дайте минї таку ридинку на послїдний лїк. Як зачъила, як зачъила, тай дав і до сегодни ходит...”

„Коли-ж бо не стало розуму запитати си. Ви гадаєте, що то з паном так говорити, як вам си здає? Кажи раз, два, тай забирай си, шуруй!”

„Пішла баба з тов ридинков до аптиці. Дала аптикарєви, а сама, не бі си, мудра, дивит си, як він ме тот лїк вілагожувати. То вповїдала, що як собі кашнув того лїку на долоню,

тай наскрізь руку перейшов. Але то лиш десь сотому удаст си такого ліку дістати. А мужикам лиш такій лїк здалній, шо або еуда або туда!“

„Еїї, бідний сьвіте, шо я не розпитав баби, як воно треба того ліку просити! А так і гроші загубив, і нічо не поможе... Тото-м гідно зробив.“

„Та відай нема ванї дівці віходу. Адїт, як вона горит? Нема з неї так нічо як з отого листка, шо відчімхнув си від дерева...“

„Оїї, нема, нема і гроші пішли. Коби-м був хоть Івєлихи запитав...“

„Та то, видите, від чого лїк. Аптикарь має свою аптику та вмирає...“

АНГЕЛ.

(ЗОНЕЧЦІ.)

Стара Тимчиха гріла єя на присні
спротив сонця. Поперед ворота про-
ходили люди і ніхто з бабою слова
і не заговорив. „Славайсеу“ — „На
віки слава“ лиш кілька бесіди і роз-
мови.

„Старого лиш озми та законай!
Шкода тої лижки страви, що ззієт,
та того кута печи, що залежит. Веїм
великий у очах, ніхто слова не заго-
ворит, ци бісе, ци чорте. Таки не
варт старому жити тай рента!“

Прийшли єї на гадку слова ста-
рого Тимка.

„То, стара, так є, що моя голова
напереді, а твоя зараз за моєв. А як
мої не стане, то твоя ніц не вартує.
Лиш аби-є мене одного дня поховала,

а другого ти вже не газднися, мені сидіти як у комірне у свої хаті...”

„Ей, старий, старий, тото-с ні лишив, як колиби-с утік від слюбу. Був-не плохий, куда-м ты потрутила, туда подавав єс си, але все я ізза твої голови була газднися. Була-м тай була-м...”

Смутно бабі Тимчисі було, хоть сонце як рідна мама розгрівало старі кости.

„Та ти гадаєш, старий, шо хтос за тебе пагадує? Якби мене не було, тай би ніхто і не гавкнув за тобов. Ой, сьогодні діти такі діти, шо аж у нетах постиває! Але-с дурний, бігме-с, дурний! Було понабирати банків та векелїв, та добре поїдати та попивати, та жити по панци. А то запобігали-м обоє, яечка жьилували на яєшницю, а сьогодні і обідцу за тебе ніхто не зробит.“

Баба Тимчиха закрила лице долонями тай шепотїла до старого Тимка.

„Коби-с, мамо, вішолопала послїд-

ний феник, то би обідець був. А як не зможен підвести си, то здихай на барабули! Ніби діти купили би тобі яблучко або булочку? Тоди би-е їла!”

Ветала з присни та пішла подивити ся до курчій.

„То в старого, бігме, такий розум як у дитини. Таке-м понаплітала, що ветид перед сонцем сьвітим! Вони, сараки, маюť свої діти та муєї за них дбати. А ти, стара, мовчи та дихай. Не дурно jakie вігадав, що в старого дитинячий розум...”

З осим словом Тимчиха увійшла до великої хати. Розімкнула свою скриню і вибирала одержу. Придивляла ся, чи не сплієніла, або чи міль не наплодила ся.

„Все ще нашого стараня, нітки дїточої нема. Всего-м собі налагодили д' смерті. Як старий умер, то лиш дошок на деревнице купили. Ей, де, коби і мене так файно ховали. Були люди та було і для людей. Вже м тьи, ста-

рий, поховала як газду! Ніхто не піснув, аби-м чогос жьилувала."

Виймала червоні чоботи.

„Лиш раз убувані. Небіщик вже перед смертев був на ярмарку таї купив. На, каже, Наєте, аби-є мала на смерть, хто знає, як ти діти мут шінувати? Все ліше мати своє. Аби-є мала порьидний чобіт на носі, бо то Бог знає, ци я вперед умру, ци ти!“

Баба заплакала.

„Не журіт си, дітоньки, я вам кошту не нароблю, ще й вам лишу. Мене старий добре постарав. Коби так усіх. Лиш не дайте бабі без єввічки умерти. Я так коло старого страждувала почами, шо лиш один Бог знає, але таки не вмер без єввічки.“

На споді скрині найшла баба вузлик з грінми. Взяла в руки і сіла на земли, аби рахувати.

„Ої, діти, діти, тото-м си вас набавила та наїстувала! Бувало біжу з міста на-голову, а все мині на гадці, шо вони там діют самі у хаті? До-

бігаю до ліса, а вони йдуть протів мене, ледви землев котьи си. Підомнов аж ноги дрожуть, аби борше до дому, а вони зіпрут, тай мує сїдати та роздавати дарунки. Понабирають тай далї! Лиш небїжка Доця зо мнов ішла, а бахурі полетїли як вітер...“

Обличчє бабине подобрило і прояснило ся. Глянула на образи. Там був голій ангел, що тримав в товстих руках дві червоні розї.

„Ої, ти, голаку, все ще сьмієш си з старої баби. Аяк, баба постарїла си, а ти все молоденький, все бабі хату звесельєєш. Ої, дитинко Божа, минув вік як у батїг траєнув!“

Баба сперла ся обома руками на землю тай нагадала давні часи.

„Ще Юрчика відай на сьвітї не було, як я єго кушила. Якие панок поначїєлював на пїдеїню таких образів, шо на фіру не забрав би. Людїєй таких обзираю багато як на ярмарку. Якає там була така люта звїрь зма-

льована, що в казці би не склав. А якіс царі такі страшні, московскі та турецкі та вєького дива. Межи ними був ангелик, тай я єго купила. То так він приязно дивив си, та так ружі кождому наставльив, лиш бери. Де, де, то вже вік минув від тогди...“

„Бувало зимовими вечерами то понаробльию з паперю голубів. Головки позолотю, крилца посріблю, та як приберу єго у ті голубчики, то він як коли би з ними грав си.“

Тимчиха забула гроші рахувати розгадуючи. Тримала їх у жмени і далеко гадками літала.

„Ой, розумремо си, небоже, мене вже давно не буде, а ти все мені хату веселити. Хоть кілько буде знаку по бабі, що жила...“

САМА САМІСЬКА.

У тій хатині, що лізе під горб як перевалений хрущик, лежала баба. Мішок під боком, а чорна, тверда подушка під головами. Коло баби стояв на землі кусень хліба тай збанячко з водою. Діти як ішли на роботу, та лишили бабі, аби мала що їсти й пити. Бідно діяло ся, та не було що лішнього бабі добирати. А сидіти коло слабої у горячий час, то, Бог видів, не було як

У хатині бреніли мухи. Сідали на хліб тай їли, залізали в збаня тай воду пили. Як понаїдали ся, то сідали на бабу. Лізли в очи, в рот. Баба постогнувала, але мух не могла відгонити.

Лежала на землі та дивила ся блудними очима на хрест, що був у сволоці вирізаний. Спалені губи з трудом розривала та білим язиком їх зволожувала.

Крізь шибки падало сьвітло соняшне. Краски веселки грали по зморщенім лиці. Страшно було глянути на бабу у такім осьвітленю. Мухи зумкотіли, ріжнобарві сьвітла волочили ся разом з мухами по бабі, а вона млякала губами та білий язик показувала. Подобала хатина на якусь закляту печеру з великою грішницею, що карала ся від початку сьвіта та до суду-віку карати ся буде.

Як сонце вже злізло бабі у ноги, як вже стануло коло того мотузка, що ним міх завязував ся, то баба почала качати ся по землі та збаняти шукати.

„Аді, аді, ого!“

Баба тихонько стала. Лиш рукою відганяла мари.

Зпід печи виліз чорт з довгим

хвостом тай сїв коло баби. Баба з трудом обернула ся від него. Чорт сїв знов навперед баби. Взяв хвіст у руки та гладив ним бабу по лиці. Баба лиш кліпала очима затиснувши зуби.

Нараз вилетїла з печи хмара малих чортенят. Зависли над бабою як саранча над сонцем або як турма ворон над лїсом. Впали потїм на бабу. Залїзали у вуха, у рот, сїдали на голову. Баба боронила ся. Великим пальцем тикала до середного і хотїла так донести до чола, аби перехрестити ся. Але малі чортки сїдали всїма на руку тай не допускали хрест на собі зробити. Старий щезник намахував, аби баба пуста не робила.

Баба довго змагала ся, але перехрестити ся не була годна. Врештї чорт обїймив бабу за шию тай зареготав ся, але так, що баба зїрвала ся на колїна і впала лицем до вікна.

Відси летїли на бабу їздці. У зелених кабатах, з люльками в зубах,

па червоних конях. Вже наступали, вже бабі амінь!

Замкнула очи. Земля у хаті розпукала ся, а баба в розколїбину сточувала ся і падала у долину. Летїла все у спід та у спід. Десь у сподї чорт ймив еї, завдав на себе тай почав летїти з нею як вітер. Баба рванула ся тай головою грянула до стола.

Кров потекла, баба схлипала тай умерла. Голову перехилила коло ніжки від стола і широкими, мертвими очима дивила ся з укоса на хату. Чорти перестали гарцювати, лишень мухи з роскошею лизали кров. Позакервавлювали собі крилця і щораз більше їх було у хаті червоних.

Сїдали на чорні горшки під печю та на миски на миснику, що на них були змальовані їздці у зелених кабатах з люльками у зубах. Всюди розносили бабину кров.

О С І Н Ъ.

Митро латав жоночі чоботи. Не латав, а зчиплював до купи. Гріх би було давати таке дранте до шевця, тай за грейцірь скупо. А жінка боса, босіська, води внести до хати не було в чім. Тому Митро вже від ранку взяв ся до чобіт. Сидів коло лави протів вікна, обклав ся старим шкуратем, воскував нитки на дратву і бісив ся як пес.

„Бігме, кину в пічь, шпурну у вогонь тай збуду си! Шкіра здривіла, нитки не прімкнеш, бо прірве си — вікинь на гній тай плюнь тай вже!“

Приговорюючи до чобіт Митро

все таки з великою старанністю їх латав. Що провів нитку крізь шкіру, то все неспокійно оглядав, чи не прірвала ся. Через то робота йшла ни-няво і Митро сердив ся.

„Залізо не шкіра, тай зшуровує си, що то говорити? Вже штири роки як куплені, бо штири вже цеї осени, та вже їм чьис. Але ще цу зиму мусї служити, хоть би там не-зна-ти-шо.“

І латав і бісив ся і сто разів хотїв кидати у піч або на гній.

Митриха сиділа на припічку і латала драпки.

„Порозпадали си на сїчку. Колопеньок не посїєш, бо траба їсти, полотенца не купиш, бо грейціря нема — прийде до такого, що мемо голі ходити. Залатай в однім місци, то просїче си в другім. Якби ще не прав, то може би не так дерли си. Вже я їх і не перу як варт, але павутина все павутинов! Бог знає, як їх латати, з котрого боку брати си до них?“

З отакими гадками сиділа Митриха над купою дрантя. Мізерне її лице пильно вдивлювалося в подерті сорочки і було безрадне. Грубе, пороздиране полотно із затертими червоними вишивками подобало на одіж жовнярів з війни. А вона, як бідна, милосердна сестра, з сумом і резігнацією хоть чим тим хотіла допомогти нещасливим раненим.

„Та ще зиму якое переходимо, але літо, то вже Бог знає.“

І водила сивою ниткою довкола латок і думала над сїрим житєм своїм.

На печи лежала Митрова мама. Дрібка жінки — завбільшки десятилітної дитини. Кашляла, не переставала.

„Божечку, Божечку, найди мені смерти, най я так гіренько не валью си! Уже-м відай спокутувала усі гріхи, шо-м нагрішила... Дес умирают такі, шо лиш би їм бути, покидают добро і маєтки, а я як отот

твердий камінь, що го ніхто не годе
роздавити. Боже, Боже, ба за що ні
так тьїжко караєш? "

І розпукала ся від кашлю.

Коло баби сиділи діти. Як баба
снїла і заходила ся від кашлю, то
вони всі дивили ся на бабу цікавими
очима і все показували палцями на
бабу та говорили: аді, аді, баба вже
умираєт. А як баба відкашляла ся,
то все говорила до них: де, де, ді-
тоньки, моя смерть забула за мене.

Але Митрови вже остогидло бо-
рикати ся із здривілими чобітьми.
Шпурнув під лаву тай почав сва-
рити ся.

„Коби-м вам на смерть лагодив,
тоби ми лекше було. Анї вбути, анї
вгорнути, анї нагодувати — таки пічо
не мож настарчити. Ходїт-ко трохи
босі, та може вас борше повіхаплює.“

Сїв коло стола.

„Та може би-с дала ми шо їсти,
газдине моя. Таже знаєш, шо-м ще
сегодни пічо у ротї не мав.“

Митриха встала з припічка і подала єму барабулю. Була застрашена як вівця.

Митро лупив барабулю, мачав у сіль і гриз хліб.

„Вже ти мене годуєш... Але я тебе так нагодую, що здохнеш, так я тебе нагодую. Коби якого борщика, або бевки, або дідька рогатого, або що... Тицьне тобі барабулю тай диви си! Я вже не годен ноги за собов волочити!“

„А що-ж вона тобі, синуку, зварит? Олію нема, муки нема, та що вона тобі зварит?“

„Ваше, мамо, говорене скінчило си. Сидїт собі на печи та кашлайте. Маєтків від вас не посїв єм, волів і коров не забрав єм, тай сидїт собі тихонько. Або дїпше собі погадайте, чим я вас буду ховати? Чикаєте тої смерти як каня дощу, все „Божечку, Божечку, найди мнї смерть,“ а то все на мою голову...“

Баба хотіла заплакати, але за-
кашляла ся.

„Бігме, оглухну“ — казав Митро.

„Мой, ти, шибнику, чого ти ці-
паєш си грьидок, хочеш горшки по-
бити? Та коби-с вже зачепив си на
віки...“

І почав бити хлопця.

Діти зверещали, баба не пере-
ставала кашляти.

„Та на цу хату птах би не сїв“
— говорив Митро.

„Але чого ти до дїтїй прискі-
нав си, а вони шо винні, шо чоботи
здривіли?“

„Ти, суко, поналїплювала-с їх та
поначинювала, та ще гавкаєш за ними.
Я вас усїх поріжу...“

Підняв чобіт зпід лави і почав
ним жінку бити. Врештї зотягнув на
себе кожушину тай виходив з хати.

„Аби я не діждав вертати си до
цеї хати“ — сказав вже на порозї.

„Йди, йди, слухай за Канаду;

гадаєш, що я піду з дітьми дес на край світа?...“ навздогінь сказала ему жінка.

* * *

Митриха топила в печі. Диму напхало ся повна хата і вона все втирала сльози. Дим очі виїдав.

Баба на печі стогнала.

„Коби то літо. Порозходили би си по роботі тай би не гризли си на купі. Сонечко би порозводило гет по полю. А так пекло у хаті. Боже, Боже, не тримай ні білше на світі, бо видиш, що нема як жити...“

Діти бігали по хаті. Але як хто здубонів у сїнях, то вони тікали на піч д' бабі. Тогди тварі їх робили ся помучені і пригноблені. Все удавали спокійних, бо бояли ся, аби тато не бив. Але як до хати не входив тато, то вони знов злізали з печі, аби гирцювати по землі.

Так голуби спускають ся цілим стадом на тік. А як мужик рипне хатними дверми, то вони покидають зерно і перепуджені злітають під небо.

ШКОДА.

Романихи заслабла корова. Лежала на соломі і сумно дивилася великими, сивими очима. Ніздря дрожали, шкіра морщила ся — дрожала ціла у горячці. Пахло від неї слабостью і болем страшним але німим. В таких випадках найбільше жаль, чому худобина не може заговорити і поскаржити ся.

„Го очи видьи, шо вона не буде. Може би й поміг шо, якби то кров, а то хтос кинув оком на ню, бодай му повілізали, тай тепер нема ради. Здайте си на Бога — може вас потішит...“ Так казав Ілаш, що знав до худоби.

„Ой, Іланку, видко, шо не буде, але як єї не буде, тай мене не траба. Я цілий свій вік змарнувала, аби коровки дочекати си. Від чоловіка лишила-м си, син умер у воську а я крїрвала та робила і нічь і день. Такі зимові ночи довгі, а я до днини прїду, аж ми пушки спухають, аж пісок у очах стає. Лиш один Бог знає, як я тот грейцірь гірко прїтала, заки напрутала...“

„То, видьте, бідному, то все так, а хотьби-с руки зробив по лікті, тай нічо з того не буде! Уже так є, тай шо діяти? Траба якос так жити...“

„Тай не знати, шо свої голові робити тай шо діяти тай хто би миї раду дав?“

„Ще кличте си на яку днинку, аби-сте службу наймили тай обїдец зробили. Або дайте си на відпуст Івана Сучавского; кажут, шо багато помагає.“

„Ой, вже я си покликкала і на

динку і на Зарваницьку матір Божу і кличу си на Івана Сучавського.“

„Може, кажу, Бог вам поможе, як здасте си на него. Най вам Бог даст як найліпше.“

І Ілаш пішов.

Романиха сїла коло корови і пильнувала єї, аби не згубила. Давала єї, що мала найліпше, але вона не хотїла нічо їсти. Лиш дивила ся на бабу і жалю єї завдавала.

„Маленька, маленька, що тебе болить? Не лишній стару бабу без ложки молока. Потїш її хоть трошки.“

І гладила корову по чолї і поїд горло і голосила над нею.

„Де, де я годна стьигнути си на другу?! Анї пушок зложити, анї гли прїмкнути вже-м не годна; де мінї на старість за корову дбати?“

Корова дрожала, а Романиха єї накрила своїм кожухом і чинїла над нею розгорнена на морозї. Сама дзвонила зубами, але не відступала.

„А може це за грїхи так мене

Бог карає? Бо нераз я через тебе, небого, нагрішила! Дес межі трошки піднасла, дес гарбузик урвала, дес пасиночок уломила. Але я ніколи нікому молока не жьилувала. Дес дитина занеможе, дес жінка у злогах, а я йду з горньбитком тай несучу молочка. Тай сирца я роздавала людем до куленки. Господи, не карай нітьжко — бідну одову. Нічо вже чужого не порувтаю, лиш даруй ми корову!“

Отак до пізної ночі Романиха голосила над коровою. Кропила її сьвяченою водою, але нічо не помагало. Вона розтягла ноги на цілу стаєнку і гонила боками, аж рикала. Баба гладила, обіймала, приговорювала, але таки нічо не могла вдіяти.

Місяць осьвічував стаєнку через двері і баба виділа кожний рух корови. Вона врешті підняла ся. Ледво держала ся на ногах. Розглядала ся по стаєнці, якби прощала ся з кожним кутом.

Потім упала на соломку і розтягла ся як струнка. Романіха прилякла коло неї і шурувала її віхтем. Сама не знала, що з нею діє ся. Потім корова зарикала голосно і почала бити ногами. Романісі зробило ся горячо, жовто в очах і закервавлена впала. Корова била ногами і роздирала бабу на кавалки.

Обі бороли ся зі смертею.

НОВИНА.

Уселі стала ся новина, що Гриць Летючий утопив у ріці свою дівчинку. Він хотів утопити і старшу, але випросила ся. Відколи Грициха вмерла, то він бідував. Не міг собі дати ради з дітьми без жінки. Ніхто за него не хотів піти заміж, бо коби то лишень діти, але то ще й біда і нестатки. Мучив ся Гриць цілі два роки сам з дрібними дітьми. Ніхто за него не знав, як він живе, що діє, хіба найблизні сусіди. Уповідали вони, що Гриць цілу зиму майже не палив у хаті, а зимував разом з дівчатами на печі.

А тепер все село про него заго-

ворило. То прийшов він вечером до дому таї застав дівчата на печі.

„Двидю, ми хочемо їсти“ — сказала старша Гандзуня.

„То їжте мене, а що-ж я дам вам їсти? Аді, є хліб, таї начиньїте си!“

Таї дав їм кусень хліба, а вони, як щенята коло голої кістки, коло того хліба заходили ся.

„Начинила вас таї лишила на мою голову, бодай ї земля вікінула! А чума дес ходит, бодай голову зломилла, а до вас не поверне. Цеї хати і чума збояла би си!“

Дівчата не слухали татової бесїди, бо таке було що дини і що години, і вони привикли. Їли хліб на печі і дивити ся на них було страшно і жаль. Бог знає, як ті дрібонькі кісточки держали ся вкупі? Лишень четверо чорних очий, що були живі і що мали вагу. Здавало ся, що ті очі важили би так як олово, а решта тіла, якби не очі, то полетїла би з вітром як піре. Таї тепер, як вони

їли сухий хліб, то здавало ся, що кістки в лиці потріскають.

Гриць глянув на них з лави і погадав: „мерці“ і напудив ся так, що аж его піт обсилав. Чогось ему так стало, як коли би ему хто тяжкий камінь поклав на груди. Дівчата глемедали хліб, а він припав до землі і молив ся, але щось его тягнуло все, глядіти на них і гадати: „мерці!“

Через кілька день Гриць бояв ся сидіти в хаті, все ходив по сусідах, а вони казали, що він дуже журился. Почорнів, а очі запали в середину так, що майже не дивили ся на сьвіт, лиш на той камінь, що давив груди.

Одного вечера прийшов Гриць до хати, зварив дітем бараболі, посолив тай кинув на піч, аби їли. Як попоїли, то він сказав:

„Злізайте з печи, та підемо дес у гості.“

Дівчата злізли з печи, Гриць натягнув на них драночки, взяв меншу

Доцьку на руки а Гандзуню за руку тай вийшов з ними. Йшов довго лугами, та став на горі. У місячним сьвітлі розстелила ся на долині ріка як велика струя живого срібла. Гриць здрігнув ся, бо блискуча ріка заморозила его, а тот камінь на грудях став ще тяжший. Задихав ся і ледви міг нести маленьку Доцьку.

Спускали ся в долину до ріки. Гриць скреготав зубами, аж гомін лугом розходив ся, і чув на грудях довгий огневий нас, що его пік у серце і в голову. Над самою рікою не міг поволи йти, але побіг і лишив Гандзуню. Вона бігла за ним. Гриць борзенько взяв Доцьку і з усеї сили кинув у воду.

Єму стало декше і він заговорив скоро.

„Скажу панам, що не було ніякої ради; анї їсти шо, анї в хатї затопити, анї віпрати, анї голову змити, анї ніц! Я си кари приймаю, бо-м завинив, тай на шибиницу!“

Коло него стояла Гандзуня і говорила так само скоро.

„Дьидику, не топіт мене, не топіт, не топіт!“

„Га як си просиш, то не буду, але тобі би лініше, а минї однако націти, ци за одну, ци за дві. Будеш бідити змалку, а потім підеши у мамкі жидам тай знов меш бідити. Як собі хочеш.“

„Не топіт мене, не топіт!...“

„Нї, нї, не буду, але Доци вже лініше буде як тобі. То вертай си до села, а я йду мелдувати си. Адї, оцев стежечков йди, гет, гет аж у гору, а там прийдеши до першої хати тай увійди тай кажи, шо так і так, дьидя хотїли мене утопити, але я си віпросила тай прийшла, аби-сте мене переночували. А завтра, кажи, може би ви мене де наймили до дитини бавити. Гай, іди, бо то нічь.“

І Гандзуня пішла.

„Гандзю, Гандзю, а на тобі бу-

чок, бо як ті пєс надїбає, тай роз-
дере, а з бучком май безпешнїйше.”

Гандзя взяла бучок і пішла лу-
гами.

Гриць закочував штани, аби пе-
рейти ріку, бо тудя була дорога до
міста. Вступив вже у воду по кістки
тай задеревів.

„Мнеоца і сина і сьвітого духа
амїнь. Очинаш їжи єс на-небесї і на
земли...”

Вернув ся і пішов до моста.

ПОРТРЕТ.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1950

Як коли би голуб над его головою білі крила розхилив, як коли би зноза білих крил синє небо прозирало.

Великий фотель тулив у собі старого пана. Голова его хитала ся як галузка від вітру — раз-по-раз без упину. Губи все щось жували. Руки дрожали — не хотіли нічого держати ся.

„Моци нема ні жадної... загітку ніякого, студінь у кістках. Час вже, ой ча-ас! Тіло землев пахне, до землі важит...“

Загасла люлька. Всі сили зібрав

до купи, аби наново запалити. Відхлювала ся як жива, виминала палці, тікала, якби дрочила ся. Розкинула попіл по всій одежи. Вже курила і успокоїла ся. Та цибух розіграв ся — все вимикав ся з губів.

Як осінній листок на рвучій воді.

Один фотель стояв твердо як молодий дужий птах, що тримав старого на крилах.

„Вічная пам'ять, Господи помилуй, таї ямка, таї гур, гур! Таї по всім..“

Червоні промінні сонця вбігли через вікно як на ратунок, аби звязати всі сили старця до купи.

Портрет і фортеп'яни зачервоніли ся. Глянув на них і цілий заделькотів як у лихорадці. Фотель скрилів, ледви видержував.

„Далеко, далеко... Одна однісінька... Вже не побачу, ой, ні. Коби хоть раз на минутку... Яка пещена була...“

Старече знесилене термосило ним,

як би конче хотіло викинути з фотелю, аби панувати безгранично.

Їмив ся за поруче і не давав ся, як той, що тонить ся, та філям не дає ся.

Дивив ся на чорниї, довгий фортепян.

„Я, татку, буду на нїм грати, як з львом бавити ся. Доведу єго до встеклости і люди будуть умирати зі страху. Зимний піт їм на чолї виступить. Або поглажу єго по голові, і він ляже миїї під ноги як вірний пес. А публиці, татку, буде здавати ся, що вона свого льва під ноги взяла...

„А на копець заграю їм пісоньку. Буде їм здавати ся, що похожають по ріжнобарвих квітах і по шовковім зїлю. Аж спотикати ся будуть. Таїї будуть видіти, як дївчина рве барвінок, як злотить єго і сріблом посрібляє, і почують єї пісню. Така то буде пісня, що всі стануть добрі і веселі. Оїї, татку, татку, як я буду грати, грати!“

„Отак казала, ая. Україна, на-
рід, Мікльошіч... Пещена була... Тай
далеко... Коби хоть на минутку побачи-
ти...“

Пробував знов люльку запалити.

Треба поправити:

на стор.	в рядку з гори	замість	має бути
5	—	Дуничці	Дунечці
8	3	підвів сніз	підвів сні із
70	17	була ба	була би
71	3	мене доїш	мене не доїш
72	3	Сні біда	Оце біда
91	24	обзираю	обзирало

З М І С Т:

	Стор.
1. Сина книжечка	5
2. Виводили з села	13
3. Стратив ся	21
4. У корчмі	29
5. Лесева фамілія	38
6. Мамин синок	45
7. Майстер	55
8. Побожна	65
9. Батруся	73
10. Ангел	85
11. Сама самієька	93
12. Осінь	99
13. Шкода	109
14. Новина	117
15. Портрет	125

3480-1-1

В 2.628

и 36470

Сина Книжечка.

Василь Стефаник.